

بسم الله الرحمن الرحيم

حوزه علمیه قم

مدرسه آیت الله بهجت (ره)

عنوان یادداشت ها :

1- باز نویسی ترجمه متن نهج البلاغه قسمتی از
نامه 31

2- باز نویسی ترجمه متن تحریر الوسيله

3- گزارش کتاب (خاتمیت شهید مطهری)

4- گزارش کتاب (عقاید استدلالی آقای سعیدی مهر)

5- یادداشت علمی (مراتب امر به معروف ونهی از
منکر)

اساتید راهنما: حجج الاسلام رستمی، جهانی، عباسی

نام پژوهشگر: امیر محمد جلالوندی

مقطع تحصیلی: پایه اول

سال تحصیلی: 1399-1400

- 1: باز نویسی نهج البلاغه، قسمتی از نامه 31.....4
  - 2: باز نویسی تحریر الوسيله (قسمتی از جهاد).....5
  - 3: گزارش کتاب خاتمیت 7
  - 4: گزارش عقاید استدلالی ج(1).....9
  - 5: یادداشت علمی (مراتب امر به معروف و نهی از منکر).....11
-

باز نویسی نهج البلاغه قسمتی از نامه حضرت علی به امام حسن مجتبی نامه 31

روح را با پند و اندرز زندگانی ده و هوای نفست را با دوری از حرام بمیران نفست را بایقین و اطمینان قوی کن و باحکمت روشنایی ده و با یاد مرگ آرام کن.

نفست را به اقرار به فنا و اداری کن و آن را به تلخی های دنیا آگاه کن و از دگرگونی روزگار و زشتی های گردش شب و روز او را بترسان تاریخ گذشتگان را به نفست عرضه کن و مشکلاتی که سر پیشینیان آمده است به یادش آور و در سرزمین ها و خانه ها و آثار آن ها گردش کن و ببین که چه کرده اند؟ از کجا منتقل و در کجا ساکن شدند از جمع دوستانشان جدا شده و به سرزمین دوری و غربت سفر کرده اند گویی توهم به همین زودی یکی از آنان خواهی بود. پس جایگاه آینده را آباد کن و آخرتت را به دنیا مفروش چیزی که نمیدانی نگو و چیزی که بر تو لازم نیست به زبان نیاور. در مسیری که از گم شدن در آن میترسی قدم مگذار چون که خودداری در موقع حیرت و گمراهی بهتر از سقوط در نابودی است.

امر به نیکی کن و خود از نیکوکاران باش و با دست و زبان بدی ها را انکار کن (امر به معروف و نهی از منکر کن و بازبانیت و دست اشاره به روش زبانی و اعمال زور و قدرت در امر به معروف و نهی از منکر دارد) و بکوش تا از بدکاران دور باشی در راه خدا آن چنان که شایسته است تلاش کن و هیچ وقت سرزنش سرزنشگران تو را از تلاش در راه خدایان ندارد برای رسیدن به حق هر جا که باشد در حوادث شدید غوطه ور شو.

شناخت خود را در این دین کامل کن و خود را به تحمل سختی ها عادت ده و چه اخلاق نیکویی است شکیبایی در راه حق در همه کارها خودت را به خدا بسپار که به پناهگاه مطمئن و امنی رسیده ای در دعا باخلاص پروردگارت را بخوان چون که بخشیدن و محروم کردن بدست اوست. و فراوان از خدا درخواست کن خیر و نیکی داشته باش و وصیت مرا کاملاً بفهم و به سادگی از آنان نگذر زیرا بهترین سخن سخنی است که سود مند باشد. علمی که سودمند نباشد فایده ای نخواهد داشت و دانش که شایسته یادگیری نیست سودی ندارد.

پسرم! وقتی دیدم سال هایی از عمرم گذشت و ضعیف و ناتوان شدم برای نوشتن وصیت به تو شتاب کردم و شایستگی های اخلاقی را برای تو گفتم. قبل از آن که فرصت عمر تمام شود و آنچه در درون دارم ناگفته بماند اقدام به این توصیه نمودم قبل از آنکه علم و نظر و رأیم رو به کاهش رود چنانکه ضعف در جسم پدید آمده و قبل از آنکه هوای نفس و دگرگونی های دنیا به تو هجوم آورند و پذیرش فرمانبرداری مشکل گردد چون که قلب نوجوان مانند زمین کاشته نشده آماده پذیرش هر بذری است که در آن پاشیده شود پس قبل از آنکه دلت را قساوت بگیرد و حق را نپذیرد و عقلت به چیز دیگری مشغول شود در تربیت تو شتاب کردم.

باز نویسی تحریر الوسیله (قسمتی از جهاد)

مساله 1 : انسان حق دارد هر اندازه که می تواند مهاجم و دزد و مانند اینها را از خود و اطراف و مالش دفع کند.

مساله 2 : اگر فردی بر فردی دیگر چه در خانه و غیر آن هجوم آورد تا او را بکشد ، واجب است به هر وسیله ممکن او را از خود دفع کند ؛ حتی اگر مهاجم کشته شود و تسلیم شدن برایش جایز نیست.

مساله 3 : اگر مهاجم به وابستگان کسی مثل : (برادر ، پدر و...) حتی خدمتگزاران زن و مرد او هجوم آورد که ظالمانه آنها را بکشد ، واجب است از آنها دفاع کند ؛ حتی اگر به قتل هجوم آورنده منجر شود.

مساله 4 : اگر به قصد تجاوز به حریم او هجوم آورد ، دفع مهاجم به هر وسیله ممکن واجب است ؛ اگر چه منجر به کشته شدن مهاجم شود. اگر به عرض حریم به علت دیگری ، کمتر از تجاوز هجوم آورد ، ظاهرا وظیفه همین است.

مساله 5 : اگر مهاجم به مال و یا عیالش هجوم آورد ، دفع او به هر وسیله ممکن ، برایش جایز است ؛ اگر چه منجر به قتل مهاجم شود.

مساله 6 : در تمام آنچه گفته شد ، بنا بر احتیاط واجب ، از مرتبه پایین اقدام به دفاع و به مراتب شدید تر برسد ؛ مثلا :

اول با آگاه نمودن اگر دور نمی شود ، با آه آه کردن یا تهدید ترس آور ؛ اگر نمی شود با دست و... و اگر دفع ضرر او جز با کشتنش ممکن نیست ، به هر وسیله کشنده جایز است.

تبصره : مراعات ترتیب در صورتی واجب است که ممکن باشد و ترس از غلبه حمله کننده و از دست رفتن وقت ، نداشته باشد و گرنه استفاده از چیزی که قطعا او را دفع می کند ، جایز است.

مساله 7 : در دفع حمله کننده ، از مرتبه لازم بالاتر نرود و اگر بر مهاجم نقص مالی یا بدنی یا قتل واقع شود ، چیزی بر عهده او نیست.

مساله 8 : اگر از مرتبه ای که به نظر خودش در دفع هجوم او کافی است بالاتر رود ، اگر بر مهاجم نقصی وارد شود ، بنا بر احتیاط تاوان دار نقص اوست.

مساله 9 : اگر از طرف مهاجم ضرری بر شخص دیگری وارد شود (چه بی واسطه ، چه با واسطه) قتل ، مال و... به گردن مهاجم است.

مساله 10 : اگر فردی به دیگری یا اطرافیان او برای کشتنش حمله کند ، واجب است دفاع کند ؛ حتی اگر بداند کشته می شود یا اگر احتمال یا گمان کشته شدن را بدهد ، دفاع واجب است.

(دفاع در رابطه با مال : واجب نیست و در صورت احتمال قتل ، احتیاط آن است که تسلیم شود)

مساله 11 : اگر به خود و اطرافیانش هجوم آورد و با فرار یا چیزی دیگر (غیر از کشتن) رهایی از او ممکن باشد ؛ احتیاط رهایی به همان شکل است.

مساله 12: اگر مهاجم به هدف قتل او یا اطرافیان‌ش هجوم آورد، زد و خورد با او واجب است؛ حتی اگر اینکه بداند در دفاع او فایده ندارد و تسلیم شدن جایز نیست.

در رابطه با مال، زد و خورد واجب نیست و ترک آن با احتیاط تر است.

مساله 13: وقتی معلوم شد مهاجم قصد هجوم به او را دارد اگر چه با قرائنی که باعث اطمینان شود بدون اشکال برایش جایز است دفاع کند. حال آیا با گمان یا احتمالی که موجب ترس است دفاع برایش جایز است؟ هر گاه (بر فرض قصد مدافع به خاطر شجاعت یا قدرت یا به خاطر اینکه تمام راه های دفاع بسته نیست و... پیا به یک نحوی دفاع برایش ممکن است از ضرر مهاجم ایمن باشد) باصرف گمان و احتمال دفاع جایز نیست و اگر از ضرر مهاجم ایمن نیست دفاع دارای اشکال است.

مساله 14: اگر معلوم شود هدف مهاجم، خود شخص یا عرض یا مالش است، دفاع کند و ضرری به مهاجم برسد و بعد معلوم شود که اشتباه کرده (مهاجم این قصد را نداشته) ضرری که به مهاجم رسیده بر عهده دفاع کننده است ولی گناهکار نیست.

مساله 15: اگر دزد یا... قصد هجوم به او را داشته باشد ولی او هدف مهاجم را نداند بعد به مهاجم حمله کند نه برای دفاع بلکه برای هدف دیگری حتی اگر مهاجم را بکشد ظاهر این است که ضامن {قتل یا...} نیست ولی تجری کرده است.

مساله 16: اگر دو نفر باهم دعوا کنند:

1: کسی که اول شروع کرده: باید تاوان ضرری که رسانده را بدهد حتی اگر اول او شروع نمی‌کرد، دیگری شروع می‌کرد.

2: اگر هر دو باهم شروع کنند: ظاهر آن است کسی که جنایتی بر دیگری وارد کرده باید تاوان دهد.

3: هر دو باهم هجوم بیاورند و یکی خودداری کند؛ اگر جنایتی بر او وارد کند باید تاوان دهد.

مساله 17: اگر دزد و مانند آن بر او حمله کند ولی بداند به خاطر مانعی مثل دیوار یا... یا به خاطر ضعفش نمی‌تواند کاری را که می‌خواهد انجام دهد باید از ضرر رساندن به او مثل جراحت آسیب به جان و... خودداری کند و جایز نیست و اگر ضرر برساند باید تاوان دهد.

مساله 18: اگر دزد و مانند آن بر او حمله کند و قبل از آسیب به او پشیمان شود و ابراز پشیمانی کند:

1: ترس فریب بودن این ابراز پشیمانی را ندارد: ضرر رساندن به او جایز نیست و اگر ضرر برساند عهده دار آن ضرر است.

2: ترس فریب بودن دارد و می‌ترسد که اگر به او مهلت دهد فرصت از بین برود بعید نیست که ضرر رساندن جایز باشد حال اگر ضرر رساند و ابراز پشیمانی مهاجم از روی حقیقت بود باید تاوان ضرر را بدهد.

گزارش کتاب خاتمیت (شهید مطهری)

نام کتاب: خاتمیت

نام نویسنده: شهید مرتضی مطهری

ناشر: انتشارات صدرا

تعداد چاپ: 2000 نسخه

تاریخ چاپ: دی 1394

تاریخ اولین چاپ: 1366

تعداد صفحه: 172

این کتاب دارای مقدمه، فهرست مطالب، نمایه است.

این کتاب در بردارنده ده جلسه سخنرانی استاد شهید مطهری است این سخنرانی ها در زمان حیات استاد از نوار استخراج شده و در اختیار ایشان قرار داده شده و استاد اصلاحات و اضافاتی بر آن داشته اند استاد شهید مقاله ای به عنوان (ختم نبوت) دارند که اول بار در کتاب محمد (ص) خاتم پیامبران درج گردید و بعد به صورت رساله ای کوچک منتشر شد و اکنون در کتاب شش مقاله به چاپ رسیده است آن مقاله چکیده این ده سخنرانی است به عبارت دیگر این ده جلسه مشروح آن مقاله است.

شهید مطهری کتاب های زیادی در بیان اندیشه های اسلامی و اسلام شناسی دارد برخی کتب او از قبیل: آزادی معنوی، نظام حقوق زن در اسلام، کلیات علوم اسلامی، مسئله ربا و بانک، تعلیم و تربیت در اسلام، قیام و انقلاب مهدی (عج)

جلسه اول: خاتمیت در قران و حدیث

معنای لغوی خاتم، بیان حضرت علی (ع) درباره انبیاء در خطبه اول نهج البلاغه، توضیحاتی که استاد داده و آیاتی از قران و... است

جلسه دوم با عنوان علم و عقل جانشین نبوت تبلیغی :

در این جلسه 12 موضوع مورد بررسی قرار گرفته از قبیل فرق میان رسول قران تنها کتاب آسمانی باقی، خطبه نهج البلاغه درباره ذکر و...

جلسه سوم به فلسفه ختم نبوت تشریحی میپردازد و 20 مسئله در آن مطرح میشود از جمله: فلسفه ارسال انبیاء از نظر قرآن عارف حق بودن و عابد حق شدن تغییر پذیر نیست، تهذیب اخلاق یک نحو بیشتر نیست، غنا، شراب و...

موضوع جلسه چهارم تعلیمات اسلام و هدف های پایان ناپذیر است و در آن مسائلی از قبیل: تعلیم معاد همیشه جاوید وزنده است، مسائل مربوط به وحی متناهی است، دعوت به علم و عقل و تفکر همیشه زنده است و...

در جلسه پنجم جبر تاریخ و جاوید ماندن اسلام مورد بررسی قرار می‌گیرد و مسائلی از قبیل خاتمیت و جبر تاریخ، معجزات و قوانین جبری، عوامل تاریخ را باید شناخت و...

جلسه ششم با عنوان نقش علما در دین خاتم و موضوعاتی از قبیل ضرورت وجود علما در دین خاتم، دو وظیفه بزرگ علما، جنبه های منفی عالم دینی در برخی ادیان، صفاتی که حضرت علی (ع) برای عالم ذکر می‌کند... نیز هست.

در جلسه هفتم مسئله ارتزاق اهل علم، دو نوع اجتهاد قیاسی و غیر قیاسی، علمایی که جانشین انبیا غیر مشرع هستند و... را بررسی کرده.

ارکان خاتمیت در جلسه هشتم مورد بررسی قرار می‌گیرد و چهار رکن مطرح می‌شود .

استعداد پایان ناپذیر قرآن و سنت و قابلیت پایان ناپذیر منابع اسلامی به ترتیب موضوع جلسات نهم و دهم است و مطالب مفیدی در آنها مطرح می‌شود از قبیل معجزه هر پیامبری غیر از کتابش بوده، قرآن را قرن به قرن بهتر تفسیر کرده اند ، جبر تاریخ چه نشان می‌دهد ، نفوذ قرآن تدریجا در ادب فارسی افزایش یافته است ، ربا در قرآن ، اخلاق در قرآن و ...

گزارش عقاید استدلالی ج(1)

نام کتاب : عقاید استدلالی

نویسنده : علی ربانی گلپایگانی

ناشر : مرکز نشر هاجر

جنس جلد : شومیز

مصور: نیست

تاریخ چاپ : زمستان 1393

تاریخ اولین چاپ: 1388

تعداد چاپ : هفتم

تعداد نسخه چاپ : 1600

تعداد صفحه : 276

کتاب عقاید استدلالی در بیست و نه درس تألیف شده این کتاب برای حوزه علمیه خواهران است. این کتاب دارای فهرست مطالب و فاقد نمایه و فهرست منابع است.

این کتاب گامی در این راستا است که این مطالب متناسب با تحولات و نیازهای عصر است محتوای کتاب در یک دوره مسایل اعتقادی و کلامی از منظر شیعه امامیه است. در این کتاب از آرا و اندیشه های متفکران اسلامی به ویژه دانشمندان شیعه بهره فراوان برده شده است و احیاناً نام آن در متن پاورقی آورده شده است .

عقل و وحی و سنت مرجع داور نهایی تصمیم گیری ها و ارزیابی ها است.

در پایان هر درس پرسش هایی از متن درس گزینش شده که دست یابی به چکیده بحث ها و زمینه خود آزمایی را فراهم میکند.

محتوای کتاب :

1: از درس اول تا نوزدهم به مبحث خداشناسی پرداخته. از میان این دروس:
-از درس اول تا هفتم مربوط به راه های خداشناسی و برهان های مختلف برای شناخت و اثبات خدا مثل برهان نظم ،حدوث ،فطرت و... است .

-از درس هشتم تا یازدهم به مهمترین ویژگی خداوند که وحدانیت و توحید است میپردازد و انواع آن را بیان و توضیح میدهد مثل توحید ذاتی ، صفاتی و ...

-از درس دوازدهم تا نوزدهم صفات الهی را بیان میکند از جمله علم الهی، قدرت و اختیار، حیات ازلیت و ابدیت، اراده و مشیت الهی، کلام الهی، صفات خبریه و سلبيه

2: از درس بیستم تا آخر مربوط به مبحث عدل الهی (که در شمار اصول اساسی دین است)، حکمت و مسائل پیرامون عدل از قبیل عدل و حکمت در لغت و اصطلاح، بحث حسن و قبح عقلی، براهین عدل و حکمت، غایتمندی آفرینش، شرور و نظام احسن، شرور و عدل، انسان و اختیار، شبهات جبر گرایان و وجوب تکلیف و لطف است.

یادداشت علمی (مراتب امر به معروف و نهی از منکر)

قسم چهارم از جهاد ای نیک رای	بر تو واجب هست از امر خدای
هفتم و هشتم بود از فرع دین	رهرو آن انبیا و صالحین
آن یکی امر به معروف است نام	و آن دگر نهی است از منکر تمام
اینک اندر شرع ما فرضی عظیم	فرض های دیگر از آن مستقیم

امر به معروف و نهی از منکر از مهمترین واجب است که متأسفانه امروزه مظلوم واقع شده و نیاز به احیاء دارد.

امر به معروف و نهی از منکر است که اگر زنده شوند همه واجبات و خوبی ها زنده میشوند و همه بدی ها و کجروی ها مورد تهاجم و تضعیف قرار میگیرند.

چه مسائلی و موضوعاتی در فریضتین مورد بررسی قرار میگیرند؟

- 1: وجوب امر به معروف و نهی از منکر
  - 2: شرایط امر به معروف و نهی از منکر
  - 3: مراتب در امر به معروف و نهی از منکر
  - 4: روش های امر و نهی
  - 5: احکام فریضتین
  - 6: شبهاتی که در فریضتین مطرح میشود
  - 7: آثار و برکات فریضتین و سلب برکت در صورت ترک این دو
- بعضی از این مسائل جای بحث مفصل و دقیق دارند و ما در این نوشتار به مراحل و مراتب امر به معروف و نهی از منکر میپردازیم.
- سه مرحله دارد:
- 1: امر و نهی قلبی (رفتاری)
  - 2: زبانی

3: عملی (پیگیری قانونی)

1: رفتاری:

با رفتار خود رضایت قلبی خود را نسبت به معروفی یا تنفر و انزجار درونی خود را نسبت به منکر اشکار سازد .

امر ونهی رفتاری درجاتی دارد که تا با پایین ترین درجه و سبک ترین راه می توان امر ونهی کرد و به مقصود دست یافت نباید متوسل به درجه ی بالاتر شد برخی از آنها عبارت اند از:

با تبسم و لبخند و روی گشاده برخورد کردن، چشم فرو بستن، خیره شدن، به روی دست زدن، دندان به لب گرفتن، با دست یا سر اشاره کردن، سلام نکردن، رو گرداندن، پشت کردن، صحبت را قطع کردن، قهر و ترک معاشرت کردن.

روایت: قال امیر المومنین (ع): أدنی الانکار أن تلقی أهل المعاصی بوجوه مکفهره .
کمترین انکار (نهی از منکر) این است که اهل گناهان را با صورت های عبوس و در هم

کشیده ملاقات کنی. وسائل الشیعه؛ ج 16؛ ص 143

2: مرحله دیگر امر و نهی زبانی است :

این مرتبه هم درجاتی دارد بر حسب شدت و ضعف که باید مانند امر و نهی رفتاری عمل کرد برخی از آن ها:

ارشاد کردن، تذکر دادن، موعظه کردن، پند و اندرز دادن، مصالح و مفاسد و سود و زیان هارا برشمردن، بحث و مناظره کردن، استدلالی سخن گفتن، با غلظت و درشتی حرف زدن، با تهدید سخن گفتن.

رهبر فرزانه انقلاب درباره تاثیر تذکر زبانی میفرماید: «من چند سال است که گفته ام امر به معروف و نهی از منکر، البته عده ای این کار را میکنند اما همه نمیکنند، همه تجربه نمیکنند میگویند اثر نمیکند، آقا چرا اثر نمیکند؟! تجربه کنید؛ منکری که دیدید بازبان تذکر دهید، اصلا لازم هم نیست زبان گزنده باشد یا شما برای رفع آن سخنرانی بکنید، یک کلمه بگویید: آقا! خانم! برادر این منکر است، شما بگویید، نفر دوم بگوید، نفر سوم بگوید، نفر دهم بگوید، نفر پنجاهم بگوید، کی میتواند منکر را ادامه دهد؟!»

شیوه صحیح برخورد در لحظه تذکر:

با هفت دیدگاه جلو میرویم که دوتای آن ها ذهنی و پنج تای دیگر عملی هستند:

1: باید بدانیم کسانی که قصد امر و نهی نسبت به آن ها را داریم اولاً: انسان هستند و ثانیاً مسلمان اند. پس باید کرامت و شخصیت آن ها...

2: شاید این مخاطب پیش خداوند از من بهتر باشد و جایگاه برتری داشته باشد و تنها همین کار او اشتباه است؛ پس باید کمال احترام را نسبت به او داشته باشم و خیلی مودبانه و دوستانه به او تذکر دهم.

3: الفاظی که در امر و نهی به کار میگیریم باید بعد الهی کار را نشان دهد مثلاً: اقا (یا برادرم) این کار گناه است و باعث حق الناس میشود یا خانم (یا خواهرم) موهائیتان را بپوشانید این کار شما گناه است یا گفته شود خانم نباید این کلام را بگویید، چون این کلام تهمت است و باعث از بین رفتن آبروی یک مومن میشود.

4: اخم نداشته باشیم (ذره ای لبخند حداقل روی لب مان باشد)

5: سلام کنیم.

6: خواهش نکنیم مگر جایی که دیگر واقعا لازم باشد/امر و نهی قاطع ولی محبت آمیز.

7: پرهیز از جر و بحث.

دو نکته در امر به معروف:

1: خوب ها را تحویل بگیرید.

2: خوبی ها را تحویل بگیرید.

قانون: هر چیز در جامعه تحویل گرفته شود زیاد میشود.

3: برخورد قانونی است :

بر مردم واجب است اطلاع دادن و پیگیری کردن.

در چنین زمانی با حاکمیت و اقتدار چنین حکومت اسلامی ، واجب است مکلفین در امر به معروف و نهی از منکر به امر و نهی رفتاری و زبانی اکتفا کنند و در صورت نیاز به زور موضوع را به مسئولین ذیربط در نیروی انتظامی وقوه قضاییه ارجاع دهند .

نکته: در تمام مراحل ، تا درجه نرم تر و آسان تر ممکن است حق ندارد از درجه سخت تر و پیر هزین تر استفاده کند مثلاً: اگر گفتن در فرد خطا کننده اثر میکند یا احتمال تاثیر دارد حق ندارد از شیوه ترک جلسه یا روگرداندن و کار هایی از این قبیل که سنگینی آن بر مخاطب بیشتر استفاده کند.

منابع

رساله آموزشی ج 1 / ناشر: فقه روز

* محتوای کمک آموزشی (بیان) تهیه کننده: مصطفی فرخی (نماینده ایه الله درّی در ستاد استان مرکزی)

* سخنرانی های استاد فرخی (بیان شده در جلسات آموزش فریضتین)

* سخنرانی رهبر انقلاب (1377/2/22)

* مجموعه اشعار (از حاج آقا محمد جواد آیه اللهی شیرازی)